

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Проскурякова А. Ю. Глумачення обличчя пацієнта з діагностичною метою	403	організаціях приватного сектора	425
Соколовська К. М. Просвітницька діяльність Андрея Шептицького та його роль у розбудові української державності	406	Ільянова А. О. Організаційна культура підприємства у контексті модернізації українського суспільства	428
Ерохов Р. А. Социальная активность и пассионарность (вигорність)	411	Шаханова Я. О. Роль соціальної реклами в умовах суспільних криз та трансформацій	431
Губаль Л. М. Традиційна, елітарна, масова культури в формуванні діалогу	414	Норенко К. О., Руть Ю. В. Віртуальна зрада — сучасний руйнівник сім'ї	434
Мойсеєнко Є. П. Культурно-ціннісний вимір модернізації українського суспільства	417	Попович Л. М. Турбота держави — психічне здоров'я підлітків	441
Корнієнко М. В. Проблема девіантної трудової поведінки державних службовців	420	Оваденко О. І., Телеш К. В. Спрощений моніторинг психічного здоров'я як важлива державна проблема	446
Сазонова І. І. Проблеми діяльності і функціонування профспілкових організацій на підприємствах, установах,		Рубцова С. Б. Важливий елемент державотворення — ідентифікація особистості	453

ТРАДИЦІЙНА, ЕЛІТАРНА, МАСОВА КУЛЬТУРИ В ФОРМУВАННІ ДІАЛОГУ

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 414–416

У 1980 -х роках було започатковано дослідження, які так чи інакше оперували категорією культури: постмодернізм, критична теорія, конструктивізм, геокультура. Кожне з них на своїй мові і з різним ступенем успіху складало “виклик” традиційним підходам та культурі. Це стимулювало певну різноманітність точок зору з опорою на різні культури, спроби виробити свою або трансформації відомих методологій дослідження. Разом з тим в науковому дискурсі виникла й об’єднуюча основа для цієї низки різних теорій і концепцій, які у багатьох відношеннях суперечили одна одній. Цим спільним стало визнання цінності культурного підходу в комунікації та діалогі культурних феноменів. Про це свідчить той факт, що нині еліта провідних країн світу особливу увагу приділяє формуванню культурного та інтелектуального потенціалу як стратегічної складової національного багатства та безпеки. Концептуалізація такого підходу і складає новизну нашого дослідження.

В традиційному науковому дискурсі культура розуміється як спосіб існування і форма власне людського буття в світ — системі, а не приватна сфера життя людства. Культура — це все те, що “створюється людиною і при цьому саме створює людину, виробляє сам феномен людяності” (М. Н. Епштейн). Сутність культури у всьому багатстві і багатогранності його громадських зв’язків і відносин, у всій цілісності його буття. Тільки в процесі творчості людини буття відкривається і створюється, причому у все більш універсальному масштабі (В. М. Межуєв). Буття завжди в потенції, в становленні, в подоланні. Воно не те, що можна відкрити в собі як вже існуюче, а те що необхідно ще створити, що завжди попереду, а не позаду. Рух до нього і є культура. Нігілізм щодо культури — шлях назад, культура — завжди рух вперед (Є. Баталов). Таким чином, культура — “це не те, що можна безпосередньо спостерігати в дійсності, а те, що ми виділяємо в ній в якості чогось для нас важливого і цінного” (В. М. Межуєв), в силу чого кожна епоха постійно відтворює і вирішує в історії думки проблему культури. Крім того, її вивчення ускладнюється ще й не тільки у зв’язку зі збереженням у теоретиків і практиків різних уявлень про культуру, але і з характером розв’язуваних ними завдань. Одна справа — намагатися людині зрозуміти весь світ у всьому його культурному різноманітті, осягнути закономірності соціокультурних змін, й інше — бути суб’єктом, що здійснює управління та регулювання цих найскладніших процесів, будучи включеним в структурно-функціональні рамки системи соціального управління.

К. Гирц і його послідовниками було сформульовано інтерпретативний підхід до вивчення культури, що передбачав включення елементів аксіології, структуралізму, герменевтики, філософії символічних форм і т. д. При інтерпретації символічних систем інших народів, вчені починають орієнтуватися на дійових осіб нарративу та

історії взагалі. Професор Університету Арізони Річарда Ешлі в своїй праці “Геополітика геополітичного простору: до критичної теорії міжнародних відносин” досліджує науковий дискурс та традиції поглядів на культуру та освіту з цих традицій. Проаналізувавши комунітаристську парадигму традицій в політичній філософії “життєвого світу” Едмунда Гуссерля, “фундаментального плану” Мартіна Гайдеггера, “дисциплінарної матриці” Томаса Куна, “габітусу” П’єра Бурдьє, “епістеми” і “диспозитиви” Мішеля Фуко, “консенсусу бекграунду” Юргена Хабермаса, він стверджує, що сенс цієї парадигми зводиться до знань певної групи людей. Знання і навички виступають онтологічним контекстом людського життя в суспільстві як такому. Досліджуючи іншу традицію, прибічниками якої були такі відомі спеціалісти з “реалістської” теорії міжнародних відносин, Річарда Ешлі стверджує, що Ганс Моргентау, Едвард Карр, Раймон Арон, в основному досліджують таку фундаментальну категорією як влада (сила). Таким чином, Р. Ешлі спробував перекинути міст між геополітикою політичного реалізму і постмодерністської методологією.

Спільним висновком стала ідея про те, що в контексті глобалізації культури змінюється принципи соціального діалогу. Іншими словами, основи взаємодії напрацьовані культурою модерну перестають бути універсальними. Світові війни продемонстрували, що психічна енергію має необхідно регулювати в напрямі покращення політичної культури та культурного розвитку. Необхідний запас міцності суспільного та культурного розвитку може бути створено в значній мірі в атмосфері сприяння діалогу різноманітних культур. Існує потреба в інноваційному потенціалі діалогу традиційної, елітарної, масової культури як інструменту протистояння руйнівним тенденціям логоцентризму, моноказуальності. Проблема адаптації до глобальних змін стимулює діалог з прибічниками лінійної культури модерну з творцями традиційної, елітарної та масової культур. Це має бути діалог про тенденції сучасного розвитку соціального простору на основі принципів толерантності, плюралізму, розуміння.

Концептуалізація поняття “діалог” нами трактується в погоджені багатозначних його визначень характерної для сучасної наукової парадигми. В тому числі визнаємо можливість трактування цього поняття як мовного спілкування для обміну ідеями. Ми розуміємо, що категорія “діалог культур” носить в великій ступені метафоричне та філософське значення. Оскільки традиційна критика класичної філософії лінійності як принципу солітично-монологічної мови вже розглядається як філософія діалогізму. У всякому випадку ця тенденція спостерігається в працях Ф. Розенцвейга, О. Розенштока-Хюссі, Ф. Ебнера, М. Бубера, М. Бахтіна. Де відбувається пошук культурного ідеалу цілісності світу в процесі визнання та подолання загроз інтелектуального та фізичного знищення людини в матриці технократичного розвитку й технократизму відносин (Г. Марсель).

В ідеалі “діалогу культур” запропонованим М. Бахтіним передбачено безконфліктність культурного розвитку. Теоретичним стимулом для розвитку цього концепту Бахтіна послугувала ідея О. Шпенглера про можливість сприйняття світової культури як особистості. При цьому Бахтін долає межу встановлену Шпенглером між культурами в плані можливості їх взаємного пізнання і стверджує їх здатність вести діалог. Діалог культури в цій парадигмі відбувається в часі і просторі, де зміст однієї культури розкривається в межах іншої. Тоді відбувається процес взаємопроникнення й введення в суспільний оборот. В цьому контексті “діалог культур” відбувається в формі соціокультурної комунікації направленої на встановлення взаєморозуміння, визнання різноманітності як факту культурно-історичного процесу розвитку від субкультур до цивілізації й права на подібний плюралізм.

Закритість традиційної культури може створювати перепони не тільки для діалогу, алей й для власного розвитку. Будь-яка культура з домінуючою рисою в формі традиціоналізму володіє яскравою своєрідністю, яка однак не гарантує її збереження при зіткненні з іншою культурою. Необхідно зберігати культурне ядро чи “центральної зони культурності” і створювати зони “пластичної взаємодії”. Значний діалогічний потенціал напрацьовано в рамках елітарної культури. В її межах сформовано новий тип рефлексії на основах визнання суб’єктивності, принципово протилежній без особистості. Виникає орієнтація на міжособистісне спілкування, толерантність як доктрину визнання основних свобод й універсальних прав людини, відмову від догматичної абсолютизації істини, на визнання різноманітності в світі й поваги.

Якщо завданням елітарної культури виступає процес формування змістів діалогічної взаємодії, то масова культура з моменту свого оформлення створює комунікаційну систему. Для полегшення комунікаційної взаємодії в умовах зростаючої спеціалізації й ускладнення знання, масова культура генерує специфічні форми його змістовної адаптації. В процесі поєднання повсякденного та спеціалізованого знання масова культура створила основи знакової системи та її стандартні змістовні формули суспільної єдності та стабільності зрозумілі для членів соціуму з різним статусом та ступенем доступу до спеціалізованого знання.

При чому традиційна культура не витрачає свого значення як культура практичного буття історичної пам’яті. Багатство традиційної культури етносу створює структуру саморозвитку світової культури.

Можливі протиріччя традиційної й елітарної культур нівелюються через комунікаційні канали масової культури. Відбувається процес адаптації масової свідомості до високоспеціалізованих кодів елітарної культури.